JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
NIAL FENNELLY
14 päivänä joulukuuta 1995 *

I — Johdanto

1. Tulisiko määräystä, jonka mukaan yhteisö soveltaa "ulkomaankaupassaan soveltamiaan yleisiä järjestelyjä" maataloustuotteisiin, tulkita siten, että näitä järjestelyjä ei sovelleta muihin tuotteisiin? Entä ulottuuko "tulleista" myönnetty vapautus makeisten tuontimaksun muuttuvaan osaan? Nämä kysymykset esitetään espanjalaisen tuomioistuimen esittämässä ennakkoratkaisupyynnössä, jossa on kyse Kanariansaarilta Espanjan mannermaalle vuonna 1989 tuoduista makeisista perityistä maksuista. Vaikka nämä saaret ovatkin olleet osa yhteisön tullialuetta 1.7.1991 alkaen, esitetyillä kysymyksillä on muutakin kuin historiallista merkitystä, sillä kyseisiä Espanjan ja Portugalin liittymisasiakirjan pöytäkirjan 2 määräyksiä sovelletaan edelleen Ceutaan ja Melillaan; [1] on myös mahdollista, että samanlaisia periaatteellisia kysymyksiä voidaan esittää myöhempien liittymisasiakirjojen siirtymäsäännöksiin liittyen.

II — Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

2. TIRMA SA (jäljempänä TIRMA) toi heinäkuussa 1989 Espanjaan tavaralähetyksen, joka sisälsi Kanariansaarilla valmistettuja "caramelos"-makeisia (toffeita tai kermakaramelleja); vaikkei ennakkoratkaisupyyntöä koskevassa päätöksessä olekaan tarkemmin selvitetty tavaralähetyksen laatua, on ilmeisesti selvää, että lähetys sisälsi kaakaota sisältämättömiä makeisia, jotka kuuluvat yhteisen tullitariffin nimikkeeseen 17.04. TIRMA riitautti Cadizin tulliviranomaisten päätöksen vaatia makeisia yhteisöön tuotaessa perittävän tuontimaksun muuttuvaa osaa tiettyihin maataloustuotteiden valmistuksessa tuotettuihin tavaroihin sovellettavasta kauppajärjestelmästä 11 päivänä marraskuuta 1980 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3033/80 mukaisesti [2] (jäljempänä kauppajärjestelmäasetus).

3. TIRMA hävisi sekä hallinnollisen valituksensa että asiansa Tribunal Económico Administrativo Regional de Andalucíassa. Muutoksenhaun yhteydessä Tribunal Superior de Justicia Andalucían Sala de lo Contencioso-Administrativo esitti yhteisöjen

* Alkuperäinen kieli: englanti.

1 — Ks. esim. asia C-45/94, Cámara de Comercio, Industria y Navegación, Ceuta v. Ayuntamiento de Ceuta, tuomio 7.12.1995 (Kok. 1995, s. I-4385).

2 — EYVL 1980, L 323, s. 1.

tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"Sovelletaanko Espanjan ja Portugalin liittymisasiakirjan pöytäkirjan 2 1 artiklan 5 kohdan mukaista järjestelmää valmistettujen maataloustuotteiden tullimaksujen muuttuvaan osaan, josta säädetään asetuksilla (ETY) N:o 3033/80, N:o 3034/80 ja N:o 3035/80, vaikka näitä tuotteita ei mainita perustamissopimuksen liitteessä II, vai sovelletaanko niihin tämän liittymisasiakirjan pöytäkirjan 2 2 artiklan mukaista poikkeusta? Vai jos kumpikaan vaihtoehto ei tule kysymykseen, onko tavaroiden vapaan liikkuvuuden yleistä periaatetta sovellettava Kanariansaarten ja yhteisön tullialueen väliseen valmistettujen maataloustuotteiden kauppaan?"

4. Espanjan hallitus ja komissio ovat toimittaneet yhteisöjen tuomioistuimelle kirjalliset huomautuksensa asiasta. Koska vaatimuksia saada esittää suullisia perusteluja ei ole esitetty, yhteisöjen tuomioistuin on päättänyt olla järjestämättä suullista käsittelyä.

III — Asiaan sovellettavat yhteisön oikeuden oikeussäännöt

5. Kauppajärjestelmäasetuksella [3] kootaan ja korvataan useita aiempia asetuksia, jotka koskevat tiettyihin maataloustuotteiden, jotka on määritelty asetuksen liitteessä I, valmistuksessa tuotettuihin tavaroihin sovellettavia kauppajärjestelmiä; näihin sisältyvät "kaakaota sisältämättömät makeiset" tiettyjä lakritsiuutteita lukuunottamatta. Asetuksen 5 artiklan 1 kohdassa säädetään muun muassa seuraavaa:

"Tavaroita (jotka mainitaan asetuksen liitteessä I) yhteisöön tuotaessa niistä peritään yhteisen tullitariffin mukainen asianomainen maksu, joka koostuu

(a) arvotullista eli kiinteästä osasta; ja

(b) muuttuvasta osasta.

Muuttuvan osan — — tarkoituksena on, tuotteiden valmistamiseen käytetyiksi katsottujen perustuotteiden määrän osalta, tasata kyseisten yhteisön tuotteiden hintojen ja kolmansista maista tuotujen tuotteiden hintojen välinen ero, kun näiden perustuotteiden kyseisen määrän kokonaishinta on yhteisössä korkeampi. *"

3 — Mainittu edellä alaviitteessä 2; ennakkoratkaisupyyntöä koskevassa päätöksessä mainitut kaksi muuta asetusta eivät ole suoraan relevantteja asian käsittelyssä yhteisöjen tuomioistuimessa.

* Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa.

6. Asetuksen 5 artiklan 2 kohdassa kielletään "kaikkien tullien ja vaikutukseltaan vastaavien maksujen kantaminen 1 kohdassa tarkoitettua maksua lukuun ottamatta"* paitsi asetuksen 14 artiklan 3 ja 4 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa. Maksun muuttuvan osan tarkoituksena todetaan asetuksen johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa olevan "tasata kyseisten maataloustuotteiden yhteisössä sovellettavien hintojen ja maailmanmarkkinahintojen välinen ero*", kun taas kiinteän osan tarkoitukseksi mainitaan "jalostusteollisuuden suojelu*".

7. Vastaava säännös, joka koskee perussokerituotteita, on sokerialan yhteisestä markkinajärjestelystä 30 päivänä kesäkuuta 1981 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 1785/81 [4] (jäljempänä sokeriasetus). Sokeriasetuksen 16 artiklan 1 kohdassa säädetään järjestelmän kattamien sokerituotteiden tuonnista kannettavasta maksusta sokerijuurikasjätemassaa, sokeriruokojätettä ja muuta sokerinvalmistuksen jätettä lukuun ottamatta; maksun tarkoitus on määritelty johdanto-osan viidennessä perustelukappaleessa seuraavasti:

"— — maksun kantamisella kolmansista maista peräisin olevasta tuonnista — — pyritään tasaamaan yhteisöjen hintojen ja maailmanmarkkinahintojen välinen sokerin hintaero, kun maailmanmarkkinahinnat ovat alhaisempia kuin yhteisön hinnat*."

8. Espanjan ja Portugalin liittymisasiakirjan 25 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa: "Jollei 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuista poikkeuksista ja tämän asiakirjan muista määräyksistä muuta johdu, perustamissopimuksia ja Euroopan yhteisöjen toimielinten antamia säädöksiä sovelletaan Kanariansaariin — —". Liittymisasiakirjan 25 artiklan 2 kohdassa puolestaan viitataan pöytäkirjaan 2 (jäljempänä pöytäkirja 2 tai pöytäkirja, asiayhteydestä riippuen), jossa määrätään "edellytyksistä, joilla tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevia ETY:n ja EHTY:n perustamissopimusten määräyksiä sekä yhteisön toimielinten tullilainsäädännöstä ja kauppapolitiikasta antamia säädöksiä sovelletaan Kanariansaariin — —".

9. Pöytäkirjan 2 1 artiklan 1 kohdassa määrätään muun muassa seuraavaa:

"Silloin kun Kanariansaarten — — alkuperätuotteet, taikka kolmansista maista tulevat, voimassa olevien järjestelyiden mukaisesti Kanariansaarille — — tuodut tuotteet saatetaan vapaaseen vaihdantaan yhteisön tullialueella, niitä ei pidetä ETY:n perustamissopimuksen 9 ja 10 artiklan edellytykset täyttävinä tavaroina."

Kanariansaaret eivät kuulu yhteisön tullialueeseen 1 artiklan 2 kohdan perusteella, kun

4 — EYVL 1981, L 177, s. 4.

* Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa.

taas 1 artiklan 3 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Jollei tässä pöytäkirjassa toisin määrätä, yhteisön toimielinten antamia, ulkomaankauppaan liittyviä tullilainsäädännön alan säädöksiä sovelletaan samoin edellytyksin toisaalta yhteisön tullialueen ja toisaalta Kanariansaarten — — väliseen kauppaan."

10. Pöytäkirjan 2 1 artiklan 5 kohdassa määrätään muun muassa seuraavaa:

"Jollei liittymisasiakirjassa, mukaan lukien tämä pöytäkirja, toisin määrätä, yhteisö soveltaa Kanariansaarten — — kanssa käymässään kaupassa ETY:n perustamissopimuksen liitteeseen II kuuluviin tuotteisiin ulkomaankaupassaan soveltamiaan yleisiä järjestelyjä."

11. Pöytäkirjan 2 artiklassa määrätään joitakin "Kanariansaarten alkuperätuotteita" koskevia poikkeuksia 1 artiklan määräyksistä. Erityisesti ne "vapautetaan tulleista — — silloin kun ne saatetaan vapaaseen vaihdantaan yhteisön tullialueella"; tullivapaus myönnetään Espanjan yhteisöön liittymispäivästä alkaen tuonnille "siinä osassa Espanjaa, joka kuuluu yhteisön tullialueeseen".

12. Kokonaiskuvan saamiseksi on syytä lisätä, että yhteisön lainsäädännön soveltamisesta Kanariansaariin 26 päivänä kesäkuuta 1991 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1911/91 [5] mukaan 1.7.1991 alkaen yhteistä maatalouspolitiikkaa sovelletaan näihin saariin, jollei erityisistä toimitusjärjestelyistä muuta johdu, ja samoin 1.7.1991 alkaen saaret liitetään yhteisön tullialueeseen, jollei tietyistä siirtymäjärjestelyistä muuta johdu.

IV — Kansallisen tuomioistuimen esittämät kysymykset

13. Ennakkoratkaisupyynnön ensimmäinen kysymys koskee kauppajärjestelmäasetuksen 5 artiklan 1 kohdassa säädetyn maksun muuttuvan osan soveltamisen oikeudellista perustetta kyseessä olevan tuonnin osalta. Tältä osin asian käsittelyssä on vedottu kahteen pöytäkirjan määräykseen, nimittäin 1 artiklan 3 ja 5 kohtaan. Ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa Espanjan valtion edustaja väitti [6] tullihallinnon ja alemman oikeusasteen kannan mukaisesti, että muuttuvan osan tarkoitus on sama kuin

5 — EYVL 1991, L 171, s. 1.

6 — Espanjan hallitus on esittänyt tämän seikan huomionarvoisella suoruudella esillä olevaa asiaa koskevilla hyvin hyödyllisillä huomautuksilla.

yhteisen maatalouspolitiikan yhteydessä asetetun maksun tarkoitus, joten tuontiin sovelletaan yhteisön ulkomaankaupassaan soveltamia yleisiä järjestelyjä pöytäkirjan 1 artiklan 5 kohdan mukaisesti ja huolimatta siitä, että itse tuotteet eivät kuulu perustamissopimuksen liitteen II soveltamisalaan. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoi kuitenkin, että maksun muuttuva osa ei ole yhteisen maatalouspolitiikan väline, koska sillä ei suojella maataloustuotteiden tuotantoa tai jakelua, vaan kauppapolitiikan väline, jolla pyritään suojelemaan joitakin epäedullisessa asemassa olevia tuottajia. Näissä olosuhteissa kansallinen tuomioistuin esitti yhteisöjen tuomioistuimelle kysymyksen siitä, tulisiko 2 artiklan poikkeusmääräystä soveltaa.

14. Mielestäni riippumatta siitä, mitä tarkoituksia kauppajärjestelmäasetuksen 5 artiklalla pyritään toteuttamaan, pöytäkirjan 2 1 artiklan 5 kohtaa sovelletaan vain perustamissopimuksen liitteeseen II kuuluviin tuotteisiin ja siten siihen ei voida vedota maksun muuttuvan osan soveltamisen tueksi muiden tuotteiden kohdalla. Vetoaminen tähän säännökseen olisi joka tapauksessa tarpeetonta, sillä pöytäkirjan 1 artiklan 3 kohdassa määrätään nimenomaisesti, että yhteisön tullialueen ja Kanariansaarten väliseen kauppaan sovelletaan "yhteisön toimielinten antamia, ulkomaankauppaan liittyviä tullilainsäädännön alan säädöksiä". Kauppajärjestelmäasetus, joka perustuu ensisijaisesti perustamissopimuksen ulkomaankauppaan liittyvää tullilainsäädäntöä koskeviin artikloihin (ETY:n perustamissopimuksen 28 ja 113 artikla), on mielestäni selkeästi tällainen säädös.

15. Tällä ei kuitenkaan ratkaista pöytäkirjan 1 artiklan 3 ja 5 kohtaa koskevaa tulkintakysymystä. Vaikka yhteisöjen tuomioistuin ei olekaan saanut käyttöönsä pääasian valittajan tekemiä huomautuksia, Espanjan hallituksen huomautuksista ja ennakkoratkaisupyyntöä koskevasta päätöksestä käy ilmi, että TIRMA on väittänyt kansallisessa tuomioistuimessa, että 1 artiklan 5 kohdassa tehdään ero perustamissopimuksen liitteeseen II kuuluvien tuotteiden, joihin sovelletaan yhteisön ulkomaankaupassaan soveltamia yleisiä järjestelyitä, sekä muiden tuotteiden välillä, joihin yleisiä järjestelyitä ei sovelleta. TIRMA:n mukaan kyseisenä aikana yhteisön oikeutta sovellettiin Kanariansaariin yleisesti liittymissopimuksen 25 artiklan 1 kohdan perusteella, vaikka saaret eivät olleetkaan osa yhteisön tullialuetta; vaikka yhteisön tullitariffisäännöksiä ei sovellettukaan saarien ja kolmansien maiden väliseen kauppaan, saarien kauppaan yhteisön muiden alueiden kanssa sovellettiin tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevia sääntöjä. Koska valmistetut maataloustuotteet eivät kuulu minkään pöytäkirjan 2 1 ja 2 artiklan mukaisen tavaroiden vapaata liikkuvuutta rajoittavan poikkeussäännöksen piiriin, niihin tulee soveltaa vapaata liikkuvuutta; 1 artiklan 5 kohdassa tehty ero ei olisi muuten mielekäs. Tämä olettamus merkitsee itse asiassa samaa kuin väite, että koska 1 artiklan 3 kohtaan sisältyy jo tavaroiden vapaan liikkuvuuden periaatteesta poikkeamista koskeva yleinen määräys, 1 artiklan 5 kohta olisi tarpeeton, jollei sitä tulkittaisi siten, että sillä suljetaan pois liitteeseen II kuulumattomat tuotteet niiden tuotteiden joukosta, joihin sovelletaan yhteisön ulkomaankaupassaan soveltamia yleisiä järjestelyjä.

16. Ehdotettu tulkinta, jonka mukaan 1 artiklan 5 kohta sisältää rajoituksen 1 artik-

lan 3 kohdan periaatteeseen niiden tuotteiden osalta, jotka eivät kuulu perustamissopimuksen liitteeseen II, ei mielestäni ole vakuuttava. Liittymisasiakirjan 25 artiklan 2 kohdassa määrätään seuraavaa: "Edellytyksistä, joilla yhteisön toimielinten tullilainsäädännöstä ja kauppapolitiikasta antamia säädöksiä sovelletaan Kanariansaariin — —, määrätään pöytäkirjassa 2"; 25 artiklassa pöytäkirjan todetaan nimenomaisesti sisältävän "poikkeuksia". Pöytäkirjan 2 1 ja 2 artiklasta, joita käsitellään tarkemmin jäljempänä, käy selvästi ilmi se, että näiden poikkeuksien vaikutuksena on tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien yhteisön periaatteiden soveltamatta jättäminen, jollei toisin ole säädetty.

17. Pääasiassa valittajana olevan yhtiön esittämä tulkinta viittaa myös siihen, että yhteisön lainsäätäjä määräsi yleisestä periaatteesta 1 artiklan 3 kohdassa, mutta teki periaatteesta lähes tehottoman ja 1 artiklan 3 kohdasta tarpeettoman vain kaksi kohtaa jäljempänä. Jotta Kanariansaarten alkuperätuotteisiin ensinnäkin voitaisiin väitetyllä tavalla soveltaa tavaroiden vapaan liikkuvuuden periaatetta yhteisön tullialueella, niihin olisi voitava soveltaa perustamissopimuksen 9 ja 10 artiklaa. Perustamissopimuksen 9 artiklan 2 kohdan mukaan tulliliittoa ja määrällisten rajoitusten poistamista (12—17 ja 30—37 artikla) koskevia määräyksiä sovelletaan vain "jäsenvaltioista peräisin oleviin tuotteisiin sekä sellaisiin kolmansista maista tuleviin tuotteisiin, jotka ovat jäsenvaltioissa vapaassa vaihdannassa"; pöytäkirjan 2 1 artiklan 1 kohdassa, jossa toisin kuin saman artiklan 3 ja 5 kohdassa ei määrätä mistään poikkeuksista, nimenomaisesti määrätään, että Kanariansaarten alkuperätuotteita "ei pidetä ETY:n perustamissopimuksen 9 ja 10 artiklan edellytykset täyttävinä — — tavaroina."

18. Toiseksi pöytäkirjan 1 artiklan 3 kohtaan sisältyvää periaatetta, jonka mukaan yhteisön ulkomaankauppaan liittyviä tullilainsäädännön oikeussääntöjä sovelletaan yhteisön tullialueen ja Kanariansaarten väliseen kauppaan, sovelletaan yleisesti; tämä merkitsee erityisesti sitä, että kauppajärjestelmäasetusta sovelletaan tällaiseen kauppaan. Kuten Espanjan hallitus on väittänyt, 1 artiklan 5 kohta on erityismääräys, joka koskee vain liitteeseen II kuuluvia tuotteita; käsite "yleinen järjestely" näyttäisi tarkoittavan sekä tullilainsäädäntöä että muita tällaisiin tuotteisiin sovellettavia toimenpiteitä. Mielestäni tästä seuraa, että 1 artiklan 5 kohdan perusteella ei voida poiketa 1 artiklan 3 kohdasta, koska pöytäkirjassa 2 ei millään tavalla viitata tähän mahdollisuuteen. Maahantuodut tavarat eivät esillä olevassa asiassa selvästikään kuulu liitteeseen II ja siten niihin tulee soveltaa pöytäkirjan 1 artiklan 1—3 kohtaa.

19. Mielestäni vakuuttavana ei voida pitää myöskään TIRMA:n esittämäksi väitettyä tulkintaa, jonka mukaan 1 artiklan 5 kohtaa

täsmentäviä sanoja "jollei liittymisasiakirjassa, mukaan lukien tämä pöytäkirja, toisin määrätä", tulisi tulkita siten, että niillä viitataan pöytäkirjan 1 artiklan 3 kohtaan. Vaikuttaa paljon todennäköisemmältä, että 1 artiklan 5 kohdassa viitataan niihin liittymisasiakirjan ja pöytäkirjan määräyksiin, joita nimenomaisesti sovelletaan liitteeseen II kuuluvien tuotteiden kauppaan yhteisön tullialueen ja Kanariansaarten välillä eli muihin järjestelyihin kuin yhteisön ulkomaankaupassaan soveltamiin yleisiin järjestelyihin. Liittymisasiakirjan 25 artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa esimerkiksi velvoitetaan neuvosto vahvistamaan "Kanariansaariin maatalouden alalla sovellettavat sosiaalisrakenteelliset määräykset". Saman asiakirjan 155 artiklassa mennään pidemmälle ja vaaditaan kalastuksen alalla toteutettavien rakenteellisten toimenpiteiden lisäksi, että neuvosto ottaa huomioon kaikki tai osan Kanariansaarten eduista päättäessään kahdenvälisistä tai kansainvälisistä kalastussopimuksista kolmansien maiden kanssa. Näiden määräysten voidaan tuskin katsoa olevan yhteisön ulkomaankaupassaan soveltamia "yleisiä järjestelyitä"; tilanne on sama myös yhteisön muun alueen ja Kanariansaarien välisen kalastustuotteiden ja Kanariansaarilta peräisin olevien tiettyjen maataloustuotteiden kaupan erityisjärjestelyiden suhteen, joista määrätään pöytäkirjan 3 ja 4 artiklassa.

20. Esille nousee myös kysymys siitä, voidaanko Kanariansaarilta peräisin olevista Espanjaan tuoduista makeisista perityn maksun muuttuvan osan katsoa olevan pöytäkirjan 2 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu "tulli". Minun ei ole vaikeata olla samaa mieltä Espanjan hallituksen ja komission kanssa siitä, että tuontimaksun muuttuva osa ei ole tulli, josta Kanariansaarilta peräisin olevat "caramelos"-makeisten tyyppiset tuotteet, joiden maahantuonti aiheutti oikeudenkäynnin pääasiassa, olisivat vapautetut pöytäkirjan 2 2 artiklan perusteella.

21. Ensinnäkin yhteisön oikeudessa on kauan tehty ero varsinaisten tullien ja tavaroiden tuonnin ja viennin yhteydessä perittävien muiden maksujen välillä, mikä käy ilmi esimerkiksi perustamissopimuksen 9 artiklan 1 kohdasta. Vaikka tätä eroa koskevaa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä [7] on vähän, sillä molempien periminen on kiellettyä jäsenvaltioiden välisessä kaupassa, ensiksi mainitun on määritelty Euroopan yhteisöjen omista varoista 21 päivänä huhtikuuta 1970 tehdyn neuvoston päätöksen [8] 2 artiklan b kohdassa koostuvan "yhteisestä tullitariffista ja muista tulleista kertyvistä maksuista, jotka toimielimet ovat vahvistaneet muiden kuin jäsenvaltioiden kanssa käytävälle kaupalle". Saman määräyksen a kohdassa maatalousmaksujen määritellään koostuvan "maksuista, palkkioista, lisä- tai

7 — Ks. esim. julkisasiamies Jacobsin asiassa C-163/90, Administration des Douanes et Droits Indirects v. Legros ym. antaman ratkaisuehdotuksen 18—21 kohta (Kok. 1992, s. I-4625, I-4646 ja I-4647).

8 — EYVL 1970, L 94, s. 19, ensimmäinen "omista varoista" annettu päätös.

tasausmaksuista, lisäsummista tai -osista ja muista maksuista, jotka yhteisön toimielimet ovat vahvistaneet muiden kuin jäsenvaltioiden kanssa käytävälle kaupalle osana yhteistä maatalouspolitiikkaa". Esillä olevassa asiassa riidanalaisen tuontimaksun muuttuvan osan edellä kuvattuna tarkoituksena [9] on olla paremminkin maatalousmaksu kuin tulli, siten kuin nämä käsitteet on määritelty 21.4.1970 tehdyssä päätöksessä, johon liittymisasiakirjan 371 artiklassa nimenomaisesti viitataan.

22. Tätä kantaa tukee myös kauppajärjestelmäasetuksen sanamuoto, jossa tehdään huolellisesti ero "tullien" ja muiden tuontimaksujen välillä. Siten asetuksen 5 artiklan 1 kohdassa säädetään, että kaikista asetuksessa tarkoitetuista tuontitavaroista peritään "maksu", joka koostuu "arvotullista" (kiinteä osa) ja (maksun) "muuttuvasta osasta", kun taas 5 artiklan 2 kohdassa kielletään "*kaikkien tullien* ja vaikutukseltaan vastaavien maksujen" (kursivointi tässä) periminen 5 artiklan 1 kohdassa säädettyä maksua lukuunottamatta. Tämä tullien ja muiden maksujen välinen ero tehdään myös muissa ulkomaankauppaan liittyvissä tullialan oikeussäännöissä, jotka olivat voimassa riidanalaisten tosiseikkojen tapahtuessa [10] ja jotka annettiin 12 päivänä lokakuuta 1992 annetun yhteisön tullikoodeksin [11] voimaantulon jälkeen. Ero on yhtä selkeä pöytäkirjan muissa määräyksissä. Pöytäkirjan 6 artiklan 1 kohdassa yhteisön tullialueelta peräisin olevien tuotteiden tuonti Kanariansaarille vapautetaan "tulleista ja vaikutukseltaan vastaavista maksuista", kun taas 7 artiklan määritellään koskevan kolmansista maista peräisin olevien tavaroiden Kanariansaarille suuntautuvaan tuontiin sovellettavia "tulleja ja vaikutukseltaan vastaavia maksuja". Näin ollen ei vaikuta asialliselta väittää, että 2 artiklan 1 kohdassa käytettyä termiä "tulli" tulisi tulkita siten, että se käsittäisi myös "vaikutukseltaan vastaavat maksut". [12]

23. Toiseksi eron voitaisiin mahdollisesti katsoa olevan luonteeltaan pikemmin materiaalinen kuin vain terminologinen. Yleensä niiden tullien, jotka eivät ole luonteeltaan fiskaalisia, voidaan sanoa suojelevan tullin asettaneen yksikön alueella toimivaa valmistajaa; riidanalaisen tuontimaksun kiinteän osan eli arvotullin todetaan nimenomaisesti olevan säädetty"(yhteisön) jalostusteollisuuden suojelemiseksi" (johdanto-osan ensimmäinen perustelukappale), ja sitä sovelletaan riippumatta sokerin maailmanmarkkinahinnoista. Toisaalta muuttuva osa on vain kompensaatiomekanismi, jolla pyritään tasaamaan perustuotteiden korkeampi hinta yhteisössä; sen tarkoituksena on saattaa yhteisön jalostusteollisuus sokerin hankinnan osalta

9 — Ks. edellä 6 kohta.

10 — Ks. esim. tullivelasta 13 päivänä heinäkuuta 1987 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2144/87 1 artiklan 2 kohdan d alakohta; EYVL 1987, L 201, p. 15.

11 — Neuvoston asetus (ETY) N:o 2913/92, EYVL 1992, L 302, s. 1; ks. esim. 20 artiklan 3 kohdan c alakohta.

12 — Tämä ei tarkoita sitä, että termiä "tullit" ei voitaisi koskaan tulkita siten, että se kattaisi vaikutukseltaan vastaavat maksut, etenkin milloin laajempi tulkinta on perusteltavissa kyseisen säännöksen mukaan; ks. asia C-45/94, Cámara de Comercio, Industria y Navegación de Ceuta v. Ayuntamiento de Ceuta, mainittu edellä alaviitteessä 1, tuomion 16—18 kohta.

samaan kilpailulliseen asemaan, mutta sillä ei pyritä suojelemaan teollisuutta kolmansien maiden kilpailulta millään muulla tavalla. Muuttuva osa suojelee myös yhteisön sokerintuottajia tasaamalla teollisuuden käyttämän sokerin yhteisön hinnan ja maailmanmarkkinahinnan välisen eron.

24. Lopuksi on todettava, että sekä pääasian valittajan että ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen esittämän pöytäkirjan 2 2 artiklan tulkinnan tulos olisi se, että Kanariansaarten makeisvalmistajat voisivat hankkia itselleen sokeria alempaan maailmanmarkkinahintaan ja tämän jälkeen viedä lopputuotteen yhteisöön tarvitsematta maksaa sen paremmin maksun muuttuvaa osaa kuin myöskään mitään tullia. En usko, että 2 artiklan tarkoituksena oli antaa Kanariansaarten makeisvalmistajille tällainen sopimukseen perustumaton kilpailuetu suhteessa yhteisön valmistajiin tai taata kolmansissa maissa tuotetulle, joskin jalostetulle sokerille näin helppo pääsy yhteisön markkinoille.

25. Edelleen tämä merkitsisi itse asiassa sitä, että Kanariansaarten valmistajia koski pöytäkirjan 2 perusteella vuonna 1989 edullisempi järjestelmä, mitä tulee sokerin tuontiin ja caramelos-makeisten jälleenvientiin, kuin esimerkiksi vuonna 1992, jolloin saaret oli liitetty osaksi yhteisön tullialuetta. Asetuksen N:o 1911/91 [13] 2 artiklan 2 kohdan mukaan yhteisen maatalouspolitiikan soveltamiseen liittyy tiettyjä tuotteita koskeva "erityinen hankintajärjestelmä". Sokeria koskevista järjestelyistä säädettiin tiettyjä maataloustuotteita koskevista erityistoimenpiteistä Kanariansaarten hyväksi 15 päivänä kesäkuuta 1992 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 1601/92 [14]. "Kanariansaarten poikkeuksellinen maantieteellinen asema saarten — — jalostukseen välttämättömien — — hankintalähteiden kannalta" huomioon ottaen ja "jotta perinteisen kaupan häiriintyminen vältettäisiin", tämän asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa: "Tuotaessa kolmansista maista peräisin olevia erityiseen hankintajärjestelmään kuuluvia tuotteita suoraan Kanariansaarille maksuja ja tai tulleja ei kanneta hankintataseessa määriteltyjen määrien rajoissa"; sokeri kuuluu näihin tuotteisiin. Erityistä hankintajärjestelmää koskee kuitenkin kaksi rajoitusta: ensiksikin vain tiettyyn määrään tiettyä tuotetta voidaan soveltaa 3 artiklan mukaista poikkeusta [15] ja, mikä on ehkä vielä merkittävämpää esillä olevan asian kannalta, näiden järjestelmien mukaisesti maahantuoduista tuotteista valmistettujen tuotteiden jälleenvienti on kielletty lukuun ottamatta "muualle yhteisöön suuntautuvaan perinteiseen vientiin tai perinteiseen lähettämiseen" tapahtuvaa vientiä. Kumpaakaan näistä rajoituksista ei voitaisi soveltaa pääasian kantajan pöytäkirjan 2 2 artiklasta esittämän tulkinnan

13 — Ks. edellä alaviite 5.

14 — EYVL 1992, L 173, s. 13.

15 — Vuodeksi 1992/1993 tämä määrä oli määritelty 3 000 tonniksi komission asetuksella (ETY) N:o 1962/92 (EYVL 1992, L 197, s. 45).

mukaan. Kanariansaarten yhteisön tullialueeseen liittämisestä aiheutuva tällainen järjestelmän muutos olisi mielestäni täysin poikkeuksellinen.

26. Vaikka pääkysymyksestä tekemieni havaintojen perusteella asia ei olekaan enää suoranaisesti asiaankuuluva, ennakkoratkaisupyyntöä koskevasta päätöksestä käy ilmi, että kansallinen tuomioistuin ei ollut vakuuttunut siitä, että muuttuvan osan tarkoitus olisi samanlainen kuin sokeriasetuksen mukaan sokerituotteiden tuonnista perittävän vastaavan maksun tarkoitus, joten kansallinen tuomioistuin arvelee, että pöytäkirjan 2 1 artiklan 5 kohtaa tulisi soveltaa, kuten edellä todettiin. Molempien asetusten johdanto-osista, joita on edellä lainattu 6 ja 7 kohdassa, käy kuitenkin selvästi ilmi, että molempien maksujen tarkoituksena on itse asiassa tasata yhteisön korkeampien sokerin hintojen ja maailmanmarkkinahintojen välinen erotus.

27. Mielestäni tästä seuraa, että pöytäkirjan 2 1 artiklan 5 kohta ei ole asiaankuuluva esillä olevassa asiassa; siinä ei suljeta muita kuin liitteeseen II kuuluvia tuotteita ulkomaankaupassa sovellettavien yleisten järjestelyiden soveltamisalan ulkopuolelle eikä sen perusteella voida soveltaa kauppajärjestelmäasetusta tällaisiin tuotteisiin. Toisaalta olen sitä mieltä, että pöytäkirjan 1 artiklan 3 kohtaa olisi tulkittava siten, että sen nojalla kauppajärjestelmäasetusta sovelletaan sellaiseen tuontiin, josta riidanalaisessa asiassa on kyse. Pöytäkirjan 2 2 artiklaa on tulkittava siten, että siinä myönnetään vapautus vain varsinaisten tullien maksamisesta. En katso, että kauppajärjestelmäasetuksen mukainen tuontimaksun muuttuva osa on tulli.

V — Ratkaisuehdotus

28. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Tribunal Superior de Justician Andalucían Sala de lo Contencioso-Administrativon esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymisasiakirjan pöytäkirjan 2 1 artiklan 5 kohtaa ja 12 päivänä kesäkuuta 1985 tehtyä perustamissopimusten muutosta on tulkittava siten, että niitä ei sovelleta maataloustuotteiden valmistuk-

sessa tuotettujen tavaroiden tuonnista perittävän maksun muuttuvaan osaan, josta säädetään tiettyihin maataloustuotteiden valmistuksessa tuotettuihin tavaroihin sovellettavasta kauppajärjestelmästä 11 päivänä marraskuuta 1980 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 3033/80. Tämän muuttuvan osan ei voida katsoa olevan pöytäkirjan 2 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tulli. Pääasian oikeudenkäynnin kohteena olevien tosiseikkojen tapahtuma-aikana yhteisön oikeuden tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevia periaatteita ei sovellettu Kanariansaarten ja yhteisön tullialueen väliseen 11 päivänä marraskuuta 1980 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 3033/80 tarkoitettujen maataloustuotteiden valmistuksessa tuotettujen tavaroiden kauppaan.